

מראי מקומות- שבועות י"ח

סמוך לווסתה, ולכן נקט דוקא בשלא סמוך לווסתה.

(ד) **ואפרישה- ע' בנודע ביהודה** (תניינא, יו"ד פ"ה), שהעיר דהמשנה בנדה קתני חייבים, דגם היא חייבת קרבן, ולמה, הרי אמרה נטמאתי, ומהכ"ת דנתרצה בפרישתו מיד. וכ' דלפי זה צריכין לאוקמי' באמרה פרוש ממני כי נטמאתי, ונמצא שהיא נתרצה בפרישתו מיד באבר חי, ושפיר חייבת קרבן ג"כ. אולם במתני' דהכא, נקט המשנה לשון "חייב", ומשמע שרק הוא חייב קרבן ולא היא, וכ' הנו"ב דהיינו משום דמתני' דכאן מיירי שאמרה רק "נטמאתי", ולא אמרה עוד, וא"כ י"ל דנחשבת אנוסה על הפרישה, ופטורה מקרבן.

(ה) **ואי אפרישה מעיקרא כי פריש לי מעיקרא הו"ל ידיעה- הק' הריטב"א**, איך שייך לומר דמיירי דאמרה לו נטמאתי, א"כ איך אמרי' בסיפא נמצא על שלה לאחר זמן טמאין בספק ופטורין מן הקרבן, הרי כיון דאמרה נטמאתי ודאי חייבין בקרבן. ות"י דסיפא דוקא בנמצא קאמר, דלא אמרה נטמאתי, ואידי דקתני בסיפא נמצא ממש, קתני גם באידך נמצא.

(ו) **היכי מצית, דתניא עלה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה- פי' הרמב"ן** דהכי קאמר, בשלמא אם מיירי בפרישה, דאיכא עשה ותהי נדתה עליו, משום הכי קתני עשה, ללמדך שאע"פ שבכל התורה כולה אין ב"ד חייבין על עשה, הכא חייבין. ולא דחייבין משום העשה לחודי', אלא משום הלאו שעמו. וא"כ נמצא דמתני' תרי גווני קתני, עשה שיש עמה ל"ת, ולא תעשה גרידא, לומר שיש כאן חיוב אף על עשה (דהיינו דהעיקר הוא העשה). אלא אי אמרת בסמוך לווסתה ואכניסה נמי חייב, א"כ ע"כ מתני' דהכא קתני כניסה, וכדאמר רבא דחייב שתיים, וא"כ היכי קתני עשה לחודי', הרי אין חיוב הקרבן אלא בשביל הלאו שבעל נדה, ואף אם יש עשה [ולכא' כוונתו לעשה דוהזרתם], אי"ז גורם

(א) **ובתלמיד חכם לזו ואין ת"ח לזו- פרש"י**, כלומר, ת"ח לענין דיני פרישת זמן הוסת, אבל אינו יודע דאם אמרה נטמאתי צריך לפרוש באבר מת, ולכן הוי שוגג על שניהם. והק' **הרשב"א**, למה צריך להיות ת"ח על הכניסה, הרי אמרנו דאפי' ע"ה חייב על הכניסה, שהרי לאו אנוס הוא. ות"י דאה"נ, אין צריך להיות ת"ח משום הכניסה גופא, אלא משום דלכי ראתה, ידע שחטא כשבא עליה, ושאיין זה אנוס, וממילא כשפורש בקושי חייב גם על הפרישה, ואי"ז כב' זיתי חלב בהעלם א'. משא"כ מי שהוא ע"ה על הכניסה, חושב דהכל אנוס הוא, כל שלא גמר ביאתו, וא"כ הו"ל כאוכל ב' זיתי חלב בהעלם א' (שהרי הכל מיוסד על טעות זה).

(ב) **א"ל ר' אדא בר מתנא לרבא, לעולם אימא לך בשלא סמוך לווסתה ואפרישה- ולא ביאר הגמ' במה חולק ר' אדא על רבא. ופי' הרמב"ן**, דס"ל לר' אדא דאכניסה לעולם אנוס הוא, ואפי' בסמוך לווסתה. ואע"ג דכתי' והזרתם, דהיינו אזהרה לישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לווסתן, נהי דעבר במזיד אההוא עשה, ההוא לאו איסור נדה עצמו הוא, וליכא לחיובי' קרבן אלא אשגגת בעילה, שהוא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. ולכן, כי פירסה נדה, אנוס הוא עליה, כיון שתחלה סבור יכול אני לבעול. ובאמת ה"ה דפליג אהא דאמר רבא לעיל דחייב שתיים, דהא הוא ס"ל דאינו חייב על הכניסה לעולם, דאנוס הוא.

(ג) **בשלא סמוך לווסתה, ואפרישה- כ' תוס'** דה"ה דהו"מ למימר בסמוך לווסתה ואפרישה. ופי' **הרשב"א**, דאע"ג דאמרו חכמים דצריך לפרוש מאשתו בשעת וסתה, מ"מ לאו דאורייתא הוא אלא דרבנן, וכיון שהרחקה יתירה הוא, אם למעשה ראתה אפי' בשעת תשמיש, אנוס הוא ולא שוגג. אולם כ' **הרשב"א** דמה שנקט ר' אדא בשלא סמוך לווסתה, היינו משום דבשלא סמוך לווסתה כ"ע מודו דאינו חייב אלא על הפרישה, ומשום דבכניסה ודאי אנוס הוא לכ"ע בשלא

אונס מהמעשה, ונחשב כל המעשה שהוא מרצונו, וממילא חייב. וע"ע בקהלות יעקב שם (אות ג') שהביא מהאתון דאורייתא הנ"ל דהביא רא"י מלעיל בסוגיין לנדון זה, דמהא דאמרי' דחייב על הפרישה משום דהנאה הוא לו כמו הכניסה, אלמא דמחייבין ל"י משום ההנאה. ודחה הקה"י דכוונת הגמ' הוא דמאחר דיציאתו הנאה לו כביאתו, ממילא גם היציאה מחשבה מכלל מעשה הביאה, וענין ההנאה אי"ז סבה המחייבתו, אלא שהוא רא"י שגם ע"ז יש שם ביאה.

(ט) **אשכחן עשה, לא תעשה מגלן - פ"י תוס',** וע"כ יש כאן לא תעשה, דאל"כ לא יהי' חייב קרבן, מידי דהוה אפסח ומילה. ותמה המצפה איתן, הא כבר כ' תוס' לעיל (יז:) דאין צריך לאו, דאם העשה הוא דהתורה אמרה שלא לעשות איזה דבר, סגי בהא כדי להיות אזהרה, וממילא שפיר שייך קרבן.

(י) **אמר קרא לא תקרב - הק' הריטב"א,** איך לוקין על לאו דלא תקרב, הא לאו שבכללות הוא, דהא אזהרה הוא שלא לבא אל נדה ממש, וגם שלא לפרוש מנדה כדאמרי' הכא, וגם שלא לקרב אליה סמוך לווסתה למאן דמחייב על הכניסה נולכא ק', הרי לכא' אי"ז איסור על ביאה סמוך לוסת, אלא האיסור הוא על ביאת נדה, רק דלא חשיב אונס לפי שהוא סמוך לוסת, ולמה נחשב לאו שבכללות משום זה, וצ"ע. ותי' דכיון שהכל ענין אזהרה שבנדה, לא חשיב לאו שבכללות, ודומה להא דלא תעשה כל מלאכה דשבת, שהוא כולל כמה מלאכות חלוקות.

(יא) **והזרתם את בני ישראל מטומאתם... מיכן** אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן - הק' הריטב"א, למאן דס"ל דאיסור הוא מדאורייתא ממש, איך אמרי' דחייב אדם לפקוד אשתו בשעה שיוצא לדרך ואפי' סמוך לוסתה (וגם כ' החי' הר"ן שהבאנו לעיל להביא רא"י מכאן דקיי"ל דוסתות דרבנן), היכי דחינן איסור דאורייתא משום פקידת אשתו. והביא מר"ת דכ' דפקידת אשתו שם היינו בדברי ריצוי, ולא תשמיש ממש. וכ' הריטב"א דלא נראה כן, אלא "יותר הי' נראה לומר דלעולם תשמיש ממש, ופקידה דהתם נמי מדאורייתא גמירי לה, שהכתוב מבטיחו

החייב כלל, אלא טפל להלאו, ואיך אמרי' דחייב על העשה.

(ז) **ותני הכי, זו היא מצות לא תעשה וכו', הי' משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי וכו' זו היא מצות עשה שבנדה - כ' החי' הר"ן** דמהכא משמע דב"ד שהורו לבעול סמוך לווסתה, אם ראתה בתוך תשמישה חייבין ב"ד על הוראה זו, דהא במתני' חיוב ב"ד בהוראתן תני, וקתני כניסה. וזה מן התימה, שהרי הוראת ב"ד הי' על עשה, ובעשה ליכא חיוב ב"ד. ועוד, הא לכא' אפי' עשה ליכא, דהא משמע דוהזרתם אינו אלא אסמכתא, דהא קיי"ל דוסתות דרבנן. וע"ש שצידד דאולי באמת מדאורייתא הוא, וכיון דעוברין הלא תעשה ע"פ הוראתם זה מספיק לחייב ב"ד בקרבן, אבל כ' דאי"ז מחזור. ולכן פ"י דכשקתני במתני' זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה, לא קאי אכניסה דסמוך לווסתה, דבהיא אין ב"ד חייבין עליה. וכי קאמרי' דחייב שתיים, דהיינו אכניסה ואפרישה, זה קאי על הבעול ולא על ב"ד. וע"ש עוד באריכות בביאור הסוגיא.

(ח) **שהי' לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה - צ"ב,** מה ענין הנאה מרובה והנאה מועטת לענין אם חשיב מעשה באונס או מעשה בשוגג. וע' בקהלות יעקב (קידושין מ', ה') שכ' להביא רא"י מכאן למש"כ האחרונים (ע' אתון דאורייתא כלל כ"ד) דעיקר האיסור בחלבים ועריות הוא ההנאה. דהא כיון דממ"נ צריך לעשות המעשה, מה לי אם פירש בהנאה מועטת או מרובה, הא סכ"ס אונס הוא על המעשה. ולכן לכא' צ"ל דהאיסור הוא ההנאה גופא, וא"כ כיון שלא הי' אונס על ההנאה מרובה, א"כ שפיר נתחייב עליו. אולם כ' לדחות ע"פ מש"כ הרא"ש ביבמות (ריש פרק ו') דאפי' למ"ד המשמש מת בעריות חייב, מ"מ אם נאנס על המעשה ביאה עצמה, אבל נתקשה, חייב, דכיון דנתרבה הנאתו ע"י קישורו, חשיב כאילו עושה כל המעשה מדעת, והביא רא"י מהגמ' כאן דהי' לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה. וביאר הקה"י דבריו, דכיון דהי' לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה, א"כ נתבטל ממנו שם

שלא יבא בכך לידי חטא שתראה בשעת
תשמיש, והיינו דקאמר קרא ופקדת נוך ולא
תחטא, והכי גמירי לפירושא דההוא קרא".
וע"ש עוד שתי' ע"פ מש"כ לעיל, דסמוך
לוסתה דשם היינו עונה שלימה דסוגיין,
שהוא ודאי דרבנן, וסמוך לוסתה דהזהירה
תורה היינו סמוך ממש, כמו חצי שעה וכדו'.

(יב) **עונה-** הביא רש"י דבנדה אמרי' או יום או
לילה. אולם ע' באור זרוע (הל' נדה, אות
שנ"ח) שהביא מהאבי העזרי שרגילים לפרש
דעונה היינו כ"ד שעות, ופי' דהיינו דאם
רגילה לראות ביום, צריכים לפרוש בכל היום
וכן בלילה שלפניו. וע' בש"ך (יו"ד קפ"ד, ז')
שהביא דברי האור זרוע, וע"ש שכ' ליישב
קו' הבית יוסף עליו, ואכ"מ.

(יג) **כל שאינו פורש מאשתו וכו' בנים כבני אהרן
מתים, דכתי' והזרתם וכו' וסמך לי' אחרי
מות-** כ' המהרש"א דבאמת קרא דולאיש
אשר ישכב עם טמאה מפסיק ביניהם, אלא
דצ"ל דאין טמאה דקרא זו מיירי בטמאה
ממש, דדינה חמורה, דאי' בכרת, אלא
דטמאה זו נמי כוונתו לסמוך לוסתה, דבכלל
טמאה היא, דהא כתיב והזרתם וכו'
מטומאתם, ולכן ע"ז קאי קרא דאחרי מות.